

Щербан Тетяна Дмитрівна

д. псих., професор

Мукачівський державний університет

м. Мукачево, Україна

Гоблик Володимир Васильович

д.е.н., доцент

Мукачівський державний університет

м. Мукачево, Україна

Щербан Ганна Вікентіївна

старший викладач кафедри

педагогіки дошкільної та початкової освіти

Мукачівський державний університет

м. Мукачево, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ У ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНОГО СПІЛКУВАННЯ МЕТОДУ СУГЕСТІЇ

Спілкування у навчанні повинно сприяти продуктивному розумінню учнями інформації. Сугестії відіграють важливу роль у процесі сприймання, допомагають упорядкувати всі елементи специфічної та надзвичайно складної інформації текстів [2 С. 133]. Мета дослідження - спираючись на загальні методологічні принципи та отримані результати емпіричного дослідження розробити концептуальні засади використання сугестії у навчальному спілкуванні.

Для діагностики навчальних здібностей учителів у роботі використано метод взаємного оцінювання - отримання узагальнених характеристик. Складання незалежних характеристик завершувалося створенням «профілю навчальних здібностей вчителя». Дослідженням навчальних здібностей було охоплено, за різною мірою повноти, 3590 осіб. Результати незалежної експертної оцінки навчальних здібностей учителів

середніх і старших класів свідчать, що найменш розвинутими до навчального спілкування є сугестивні та майєвтичні.

Дослідження впливу сугестії на процес породження досліджуваними системи образів здійснювалося у процесі вивчення літератури, поезики у двох серіях експериментів. У першій серії досліджувалися психологічні особливості сприймання досліджуваними художнього твору (зокрема, поезії) і зміст асоціацій, що виникали. У дослідженні взяли участь учні молодших класів (24 особи віком 9-10 років), а у другій - учні старшого віку (20 осіб віком 13-14 років). Одержаний у процесі анкетування матеріал дозволив виділити чотири рівні сприймання старшокласниками художнього твору: екзистенційний (3 особи), почуттєвий (10 осіб), соціальний (2 особи) і відчуттєвий (5 осіб) [2, С. 135].

Якісний аналіз даних, одержаних у процесі спостереження за молодшими школярами, бесід з ними, а також аналіз продукції дитячої творчості дали можливість встановити три рівні сприймання ними віршованого тексту. До першого рівня належать учні (12 осіб), які цілісно сприймають текст шляхом утворення смислових асоціацій, а доповненнями конкретизують зміст вірша; до другого (8 осіб) - учні, які цілісно сприймають текст, але їхні позаконтекстові асоціації ведуть до викривлення поетичних образів; до третього рівня (4 особи) - ті, які сприймають окремі деталі тексту, не схоплюють цілісності, виникаючі у них довільні асоціації порушують адекватність сприймання.

Аналіз отриманого матеріалу дав змогу зробити такі загальні висновки: одні і ті ж слова здатні викликати в учня різні смислові асоціації; асоціації, що утворюються, пов'язуються з певними враженнями, настроями, спогадами, одержують ту чи іншу смислову й емоційну характеристику; сприйнятий і осмислений учнем смисл твору істотно залежить від його індивідуального досвіду.

Труднощі сприймання й оцінки учнями творів художньої літератури зумовлені браком творчої активності, яка визначає успішність засвоєння на

уроках художнього змісту літератури, та браком знань і умінь роботи над лірикою та епосом. З урахуванням виявлених у дослідженні особливостей асоціативного сприймання образу, розроблено методику аналізу учнем художнього твору, а також практичні рекомендації, які сприяють розвиткові здатності учня до адекватного аналізу й розуміння художніх текстів. Головними умовами асоціативного сприймання є: висока художня якість віршів як навчального матеріалу; відповідність індивідуального досвіду учня і поетичної комунікації; емоційна налаштованість учня на сприймання вірша; розвинений поетичний слух, поетичне бачення світу; уміння аналізувати образно-емоційний зміст вірша, давати йому почуттєву оцінку; схильність до перетворення сприйнятого; наявність схеми асоціації; активне використання міжпредметних зв'язків, здатних створювати подібні образи предметів і здійснювати їх синтез. Отже, сугестивність художнього образу полягає в тому, що останній породжує множину додаткових образів, пов'язуючи тим самим у цілісність індивідуальний досвід учня і задум автора твору.

Результати застосування у процесі навчального спілкування методу сугестії дає підстави розширити і поглибити уявлення про особливості навчального спілкування в системі його суб'єкт-предмет-суб'єктних координат.

Доцільно включити у програми вузівської підготовки вчителів матеріали, що доповнюють уявлення про чинники підготовки майбутніх спеціалістів до навчального спілкування, психологічну готовність студента до реалізації свого комунікативного потенціалу в практичній навчальній діяльності, мотивацію спілкування і практичного оволодіння цими здібностями.

Література:

1. Чепелева Н.В. Психологическая герменевтика – наука о понимании / Практична психологія та соціальна робота № 3, 2001. - С. 6 - 10.
2. Щербан Т.Д. Психологія навчального спілкування: Монографія. - К.: Міленіум, 2004. - 346 с.
3. Щербан Т.Д., Гоблик В.В. Психологічні детермінанти спілкування у процесі навчання у ВНЗ / Т.Д. Щербан, В.В. Гоблик // Международный научный журнал: сборник научных трудов. - Киев, 2016.-Вып.3. – С. 52-55.